

НАПРЯМ 2. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Голуб Наталія Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-334-0-11>

ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ В РЕАЛЬНИХ УМОВАХ

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [1].

Нині економічна ситуація кардинально змінилася, що змусило владу вжити заходи, щодо його врегулювання. Правила ведення бізнесу кардинально змінилися. Багато українців були змушені покинути свої рідні домівки, виїхати за кордон. Проте багато хто з підприємців залишився в Україні та продовжив свою господарську діяльність, зокрема дехто переїхав у безпечніші регіони. Результатом цього стало масове припинення діяльності багатьох підприємств, а в тих, хто залишився, обсяги оборотів знизилися, стандартні схеми роботи піддалися вагомим перетворенням. Вивчення особливостей відображення в бухгалтерському обліку діяльності суб'єктів, які ще працюють або ті, що хочуть розпочати власну справу в цей непростий час й у принципово нових умовах зовнішнього середовища, наразі є актуальним.

Бухгалтерський облік був, є та буде важливим для бізнесу, особливо в критичних ситуаціях. Бухгалтерія – це фінансовий тил компанії.

Підприємства зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на принципах, визначених статтею 4 Закону № 996-XIV. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Господарські операції повинні бути відображені в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

Підприємство вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та забезпечує їх належне зберігання протягом встановленого строку. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів.

Інформацію, яку отримують зовнішні та внутрішні користувачі, є дуже важливою, бо вона виступає основою для формування важливих економічних рішень. Без обліку бізнес не може існувати, тому держава для підтримки платників податків у важкі часи змушена робити поступки не тільки в плані зменшення податкового навантаження (що також стосується бухгалтерського обліку), а й спрощення введення обліку.

Якщо відбувається будь-яка господарська операція підприємства, вона повинна бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку за принципами безперервності і послідовності.

Багато аспектів та методів бухгалтерського обліку під час воєнного стану змінились.

По-перше, суб'єкти господарювання мають можливість подати заяву про застосування спрощеної системи оподаткування за ставкою 2% до-ходу онлайн. Крім того, у мобільному застосунку Дія можна подати декларацію платника єдиного податку 2% та сплатити його.

По-друге, усі підприємці звільнені від сплати ЄСВ за себе на період дії воєнного стану і 12 місяців після його завершення.

По-третє, на період воєнного стану відсутні штрафи за несвоєчасну сплату податків та подачу звітів.

По-четверте, дозволено формувати податковий кредит із ПДВ без зареєстрованих податкових накладних за лютий-травень 2022 року.

По-п'яте, звільнені від плати за землю, екологічного податку та податку на нерухомість платники, на території яких велись бойові дії. Система бухгалтерського обліку та економічного контролю в сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалось протягом двох останніх десятиріч і воно перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками [3]

На сьогодні, під час дії воєнного стану, в разі здійснення навіть незначної кількості операцій на підприємстві, потрібно не зволікати і все ж таки вести бухгалтерський облік, що дасть змогу об'єктивного контролю над активами і зобов'язаннями підприємства в реальному часі.

Незважаючи на високий рівень бойових дій на Сході та Півдні України, більшість підприємств продовжували вчасно нараховувати та сплачувати податки і збори, вести бухгалтерський облік та складати фінансову й податкову звітність.

З метою фінансового контролю та прийняття правильних управлінських рішень державним органам потрібно постійно аналізувати достовірність звітних та оперативних даних фінансових показників роботи підприємств. Зокрема таких як дебіторська та кредиторська заборгованість, податковий борг перед бюджетом,

борг зі сплати ЄСВ (мається на увазі недоїмка) та заборгованість по заробітній платі.

Згідно закону платники податків звільняються від передбаченої Податковим кодексом України відповідальності, якщо відсутні можливості своєчасно виконати свої податкові обов'язки щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, реєстрації у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування, подання електронних документів. В такому разі ці податкові обов'язки можна виконати упродовж шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Згідно Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового контролю та адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» поновлюється можливість проведення: камеральних перевірок (поданої податкової звітності, своєчасності реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування, своєчасності подання податкових декларацій та своєчасності сплати узгоджених сум податкових зобов'язань); документальних позапланових перевірок, що проводяться на звернення платника податків, та/або документальних позапланових перевірок платників податків, за якими отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення платником валютного законодавства в частині дотримання граничних термінів надходження товарів за імпортними операціями та/або валютної виручки за експортними операціями; фактичних перевірок. Не забули в ДПС вказати на те, що вимоги законодавства щодо мораторію (зупинення) застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) на період дії воєнного, надзвичайного стану та/або на період дії карантину, не застосовують [2].

Отже, бізнес працював, працює і буде працювати в різних обставинах і навіть під час війни. Треба постійно і ретельно слідкувати за змінами в податковому та господарському законодавстві які відбуваються кожен хвилину, якщо цього не робити цілі пласти корисної інформації будуть втраченими.

Щодо оптимізації систем оподаткування, то відбулись значні зміни і в цьому напрямку.

Економічні наслідки війни можуть позначитися на фінансовій звітності підприємств. Компанії, бізнес, який залежатиме від конкретних обставин суб'єкта господарювання, повинні розкривати у примітках до фінансової звітності інформацію про потенційний вплив на наступний звітний період.

Під час складання фінансової звітності та проведення загального фінансового аналізу всі підприємства обов'язково повинні враховувати вплив війни та воєнного стану на їх безперервну діяльність і проводити аналіз чутливості кількох можливих сценаріїв подальшого розвитку. Через нестабільність економічної ситуації в Україні на шляху функціонування підприємств з'являються нові перешкоди (невиправдані ризики, непередбачені витрати, втрати підприємств внаслідок ведення бойових дій).

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015, № 389-VIII, зі змінами та доповненнями від 19.10.2023, № 3378-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389>
2. Закону України № 2260 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового контролю та адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12 травня 2022 р № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>
3. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. Вип. 2(17). С. 77–83.